

HELSINGIN KAUPUNGINORKESTERI

PETRUŠKA

PE / FRE / FRI
08 / 10 / 2021

19.00

HELSINGIN MUSIIKKITALO
MUSIKHUSET I HELSINGFORS
HELSINKI MUSIC CENTRE

OLARI

ELTS

SIMONE

LAMSMA

HELSINGFORS STADSORKESTER HELSINKI PHILHARMONIC ORCHESTRA

JUSTĖ JANULYTĖ

Justė Janulytė (s. 1982) opiskeli sävellystä Liettuan musiikki- ja teatteriakatemiassa mm. Osvaldas Balaskauskasin johdolla. Myöhemmin hän osallistui mm. Luca Francesconin ja Helena Tulven mestariluokkiin. Hän teki läpimurtonsa vuonna 2004, kun teos *White music* palkittiin Liettuan säveltäjäyhdistyksen järjestämän sävellyskilpailun kamarimusiikki-kategoriassa. Myöhemmin hänet on palkittu mm. Pariisin kansainvälisessä säveltäjä-rostrumissa. Vuonna 2011 hänelle myönnettiin Liettuan kulttuuriministeriön palkinto ja vuonna 2013 hänen teoksensa *Sandglasses* esitettiin Brysselissä Liettuan kauden EU:n puheenjohtajamaana päättyessä. Janulytė työskentelee opettajana Liettuan musiikki- ja teatteriakatemiassa.

Janulytėn teoksia on esitetty usealla kansainvälisellä uuden musiikin festivaalilla ja mm. Ensemble Modernin, Viron kansallisen mieskuoron ja Walesin kansallisorkesterin konserteissa. Hän on säveltänyt etenkin kamarimusiikkia ja teoksia kokoonpanoille, joissa on soinniltaan samankaltaiset soittimet. Janulytėn musiikki perustuu usein esimerkiksi sointiväriin ja artikuulation asteittaiseen muunteluun. Luonteeltaan musiikki on meditatiivista. Se syntyy kuin tyhjästä, tulee vähitellen lähemmäs ja katoaa sitten taas pois näkyvistä.

Apnea on vuonna 2021 sävelletty teos jousiorkesterille. Se on syntynyt Musica femina münchen e.V. -yhdistyksen tilauksesta ja sai kantaesityksensä Münchenin kamariorkesterin konsertissa Münchenissä 16.6.2021 Clemens Schuldtin johdolla. Säveltäjä kertoo teoksen viittaavan koronapandemiaan, joka on antanut ihmisen hengittämiselle ja sen merkitykselle eloonjäämisessä aivan uuden ja syvän merkityksen. *Apneassa* jousiorkesteri soittaa tauotta viidentoista minuutin ajan. Janulytėn mukaan sekä muusikot että kuulijat ovat teoksen ajan ”eksistentiaalisella matkalla”.

Fragment de l'apocalypse op. 66

ANATOLI LJADOV

”Hänellä on käsityötaito, persoonallista sanottavaa ja aidon runollinen ote; hänellä on huumorintaju, maku ja lahjakkuus. Ja silti hän joka vuosi tuottaa korkeintaan kymmenen nuottisivua musiikkia.” Arvostelija V. Karatyginin arvio säveltäjä Anatoli Ljadovista (1855–1914) tämän täyttäessä 50 vuotta kertoo olennaisen. Ljadov oli kiistatta lahjakas, mutta myös saamaton.

Ljadov opiskeli pianoa ja viulua Pietarin konservatoriossa. Hän sai lisäksi sävellystunteja Nikolai Rimski-Korsakovilta, mutta oli läsnä niin harvoin, että hänet erotettiin konservatoriosta kahdeksi vuodeksi. Myöhemmin Ljadov opetti itse samassa konservatoriossa mm. sävellystä ja musiikin teoriaa. Hänen tunnetuimmat oppilaansa olivat Sergei Prokofjev ja Nikolai Mjaskovski.

Ljadovin tuotanto jäi pieneksi siihen nähden, ettei ideoista yleensä näytä olleen puutetta. Säveltäjällä oli kuitenkin vaikeuksia pitkäjänteisen työskentelyn kanssa. Tähän nähden on luonnollista, että hänen tuotantonsa painopiste on jokseenkin lyhyissä, joko pianolle tai orkesterille sävelletyissä miniatyyreissa. Kaikki laajemmat teokset jäivät yleensä idean asteelle.

Tarinan mukaan silkka jahkailu myös turmeli Ljadovin mahdollisuudet luoda nimeä Venäjän ulkopuolella. Vuonna 1909 Venäläinen baletti pyysi häneltä uuden teoksen. Hanke ei edennyt, ja baletin tilaus meni nuorelle Igor Stravinskylle, jonka ura aukesi *Tulilinnun* myötä.

Orkesterikappale *Fragment de l'apocalypse* (1910–12, op. 66) on hyvä esimerkki Ljadovin ilmiömäisestä kyvystä luoda tunnelmaltaan voimakasta musiikkia. Kappale sai kantaesityksensä Pietarissa vuonna 1912 Aleksandr Silotin johdolla. Ljadov oli tyytymätön loppupuolen musiikkiin ja harkitsi kirjoittavansa sen uusiksi. Mutta ei sitten koskaan viitsinyt.

Viulukonsertto nro 1

NIKOLAI ROSLAVETS

Vielä 1920-luvulla Nikolai Roslavets (1881–1944) oli kotimaassaan Neuvostoliitossa melkein yhtä tunnettu säveltäjänimi kuin esimerkiksi Prokofjev, Mjaskovski ja Šostakovitš. Hänen modernistinen sävelkielensä perustui ideaan ”synteettisistä soinnuista”, ts. soinnuista, jotka laajensivat perinteistä tonaalista ilmaisu aivan uusiin suuntiin. Roslavets työskenteli Harkovan konservatorion johtajana. Hän oli lisäksi musiikkitoimittaja, joka julkaisi artikkeleita mm. Schönbergistä.

Kaikki muuttui vuonna 1929. Kokeellisuus oli kielletty, taiteen piti olla helppoa ja kansantajuista. Roslavets julistettiin kansanviholliseksi. Hänen musiikkiaan ei saanut esittää, eikä hänelle myönnetty Neuvostoliiton säveltäjäyhdistyksen jäsenyyttä. Jonkin aikaa hän työskenteli kapellimestarina ja musiikkiteatterin osastopäällikkönä, sitten hän teki pelkkiä hanttihommia. Roslavetsin kuoleman jälkeen kaikki asunnosta löytyneet käsikirjoitukset takavarikoitiin. Jotkut katosivat ikiajoiksi. Roslavetsin nimeä ei saanut mainita neuvostoliittolaisissa musiikin hakuteoksissa. Hänen hautapaikkansa ”unohdettiin” ja se paikannettiin vasta vuonna 1990.

Roslavets teki hitaan paluun musiikin historiaan vasta Neuvostoliiton hajottua. Monet teokset ovat silti edelleen kadoksissa, joukossa jotkut orkesteriteokset, jousikvartetto no 2 sekä kaksi viidestä viululsonaatista. Tallella ovat mm. kamarisinfonia, kolme pianotrio, kaksi sellosonaattia, useita pianoteoksia sekä kaksi viulukonserttoa.

Ensimmäisestä viulukonsertosta (1925) oli vuosikymmenien ajan olemassa ainoastaan pianopartituuri. Tuhotuksi arveltu orkesteripartituuri löytyi Moskovasta vuonna 1989. Värikäs ja persoonallinen teos muistuttaa pikemminkin kompleksista sinfonista runoa kuin perinteistä soolokonserttoa.

Petruška (1947)

IGOR STRAVINSKY

Igor Stravinskyn (1882–1971) ensimmäinen suuri menestys oli Sergei Djagilevin johtamalle Venäläiselle baletille kirjoitettu, Pariisissa vuonna 1910 kantaesitetty *Tulilintu*. Djagilev takoi kuin rauta on kuuma ja tilasi oitis uuden baletin. Stravinsky alkoi pohtia teosta, josta myöhemmin tulisi *Kevätuhri*. Samalla hän alkoi kirjoittaa teosta pianolle ja orkesterille, lähtökohtana mielikuva eloon heräävästä nukesta. Djagilev kehotti Stravinskya säveltämään aiheen pohjalta baletin. Yhdessä taiteilija Alexandre Benoisin kanssa Stravinsky loi teoksen, jossa päähenkilö oli Petruška-nukke.

Petruškan ensi-ilta Pariisissa 13.6.1911 oli sensaatio. Huomiota herätti niin musiikki, koreografia ja näyttämöllepano kuin Vaslav Nižinskin suoritus pääroolissa. Myöhemmin Stravinsky laati baletin musiikista sekä piano- että orkesterisarjan. Vuonna 1947 hän teki orkesteripartituurista uuden version.

Olemme laskiaisviikon markkinoilla. Orkesteri kuvaa sen akustista sekamelskaa: myyjät houkuttelevat huudoillaan kojuihinsa, väki nauraa ja metelöi, posetiivit soivat, karuselli pyörii. Nukketeatterista astuu esiin Taikuri joka aloittaa esityksen. Väki ihastelee kolme reippaasti tanssivaa nukkea – Petruškaa, Ballerinaa ja Mauria.

Baletin toisessa kohtauksessa Petruška vihaa Taikuria ja raivoaa kohtaloaan. Lisäksi hän on onnettomasti rakastanut Ballerinaan, joka ei hänestä välitä ollenkaan. Kolmannessa kohtauksessa Mauri ja Ballerina tanssivat intiimisti yhdessä ja Petruška tulee mustasukkaiseksi. Mauri huomaa tämä ja vihastuu.

Laskiaisjuhla jatkuu yhtä iloisen melskeisissä tunnelmissa kuin aiemmin. Kesken ilonpidon kuuluu kauhunhuutoja. Petruška pakenee Mauria, joka saa hänet kiinni ja tappaa hänet miekalla. Taikuri rauhoittelee: ei hätää, katsokaa, se on vain nukke. Mutta yhtäkkiä jostakin kuuluu pilkkaava naurua. Järkytyksekseen Taikuri näkee nukketeatterin katolla Petruškan kummituksen.

OLARI ELTS

Virolainen Olari Elts (s. 1971) nousi nopeasti kapellimestarikartalle 2000-luvun taitteessa. Ensin hän voitti Jorma Panula -kapellimestarikilpailun vuonna 1999, minkä jälkeen Sibelius-kapellimestarikilpailun vuonna 2000. Hän on kilpailun historian ainoa pääpalkinnon voittanut kilpailija. Tällä vuosituhanella Elts on toiminut Latvian kansallisen sinfoniaorkesterin ylikapellimestarina, Bretagnen orkesterin taiteellisena neuvonantajana sekä Skotlantilaisen kamariorkesterin ja Viron kansallisen sinfoniaorkesterin päävierailijana. Vuodesta 2018 alkaen hän on toiminut Kymi Sinfoniettan taiteellisena neuvonantajana.

Elts tunnetaan nykymusiikkiin erikoistuneena kapellimestarina. Hänelle on myönnetty vuoden 2019 Viron musiikkipalkinto Tüürin 8. sinfonian levytyksestä, ja hän on levyttänyt runsaasti myös suomalaista uutta musiikkia. Vuonna 1993 perustamansa uuden musiikin kollektiivin NYXD Ensemblen kanssa Elts on luonut mainetta myös innovatiivisena ohjelmasuunnittelijana. Helsingin kaupunginorkesteriin Eltsillä on läheinen suhde. Hän on vierailut HKO:ssa useasti, viimeksi kevättalvella 2020, ja vuosina 2011–2014 hän toimi orkesterin päävierailijana.

SIMONE LAMSMA

Alankomaalainen Simone Lamsma kuuluu tämän hetken näkyvimpiin viulisteihin. Viime vuosina hän on soittanut esimerkiksi New Yorkin filharmonikoiden, San Franciscon, Detroitin ja Chicagon sinfoniaorkesterien ja Concertgebouw'n orkesterin solistina.

Solistidebyyttinsä hän teki jo 14-vuotiaana soittamalla Paganinin ensimmäisen viulukonserton Pohjois-Alankomaiden orkesterin solistina.

Viulunsoiton Lamsma aloitti viisivuotiaana, ja jo 11-vuotiaana hän muutti Lontooseen maineikkaan Hu Kunin oppilaaksi. Vuonna 2019 hänet nimitettiin harvalukaiseen joukkoon Lontoon Kuninkaallisen musiikkiakatemian jäseneksi, johon hyväksytään vain 300 oppilaitoksen entistä ja erityisen menestyksestä opiskelijaa kerrallaan.

Urallaan jo yli 60 konserttoa esittänyt Lamsma tutustui Nikolai Roslavetsin huippuvaativan teokseen vasta viime keväänä. Hän joutui opettelemaan sen pikahälytyksellä vain 10 päivässä, kun viulisti Alina Ibragimova perui esiintymisensä Alankomaiden Radion filharmonikoiden solistina. Orkesteria johti tuolloinkin Olari Elts.

Lamsma soittaa Stradivariusta vuodelta 1718, lisänimeltään "Mlynarski", joka on hänellä lainassa nimettömänä pysyttelevältä lahjoittajalta.

SIMONE LAMSMA © OTTO VAN DEN TOORN

HELSINGIN KAUPUNGINORKESTERI

Kun säveltäjät Martin Wegelius ja Robert Kajanus perustivat orkesterin Helsinkiin kesällä 1882, heidän kunnianhimoinen suunnitelmansa oli kerätä kaupungin parhaat muusikot ja ulkomailta palkatut soittajat yhteen ja tarjota helsinkiläisille elämyksiä suurten säveltäjien mestariteoksista viikoittaisilla konserteilla 36 soittajan voimin.

Periaate huippumuusikoiden säännöllisestä orkesteritoiminnasta on pysynyt elinvoimaisena näihin päiviin saakka. Lähes 140 toimintavuotensa aikana Helsingin kaupunginorkesteri on kantaesittänyt valtaosan Jean Sibeliuksen sinfonisesta tuotannosta säveltäjän itsensä johdolla ja jatkaa oman aikansa musiikin esittämistä tilaamalla teoksia sekä kansainvälisiltä että kotimaisilta säveltäjiltä. Vuosina 2019–2025 toteutettava tilaussävellysten sarja, kahdeltatoista nykysäveltäjältä tilatut *Helsinki-variaatiot*, liittävät oman aikamme sävelet ennen vuonna 1945 sävellettyihin Helsinki-aiheisiin teoksiin.

Vuosittain yli 110 000 kuulijaa tavoittava, nykyisellään 102 muusikon vahvuinen Helsingin kaupunginorkesteri on kasvanut tärkeäksi osaksi helsinkiläisten kulttuurillista pääomaa. Kaupunginorkesterin työ koskettaa niitäkin, jotka syystä tai toisesta eivät pääse konsertteihin Musiikkitaloon. Kansainvälisten kiertueiden lisäksi orkesteri esiintyy erilaisissa kokoonpanoissa eri puolilla Helsinkiä sekä tarjoaa lapsille ja nuorille esiintymismahdollisuuksia ja tavoittaa erityisryhmiä monipuolisen yleisötyön kautta. Orkesteri kutsuu nyt jo kolmatta kertaa kokonaisen ikäluokan – kaikki vuonna 2020 syntyneet helsinkiläislapset – nauttimaan musiikista perheineen seitsemän vuoden ajan orkesterin kummilapsina.

Verkossa sekä mm. keskustakirjasto Oodissa suorana ja jälkilähetyksenä nähtävät HKO Screen-konsertit sekä taustoittavat haastattelut tuovat katsojan entistäkin lähemmäksi soivan taideteoksen syntyprosessia. Yhteistyö levy-yhtiö BIS:in kanssa tallentaa orkesterin tulkintoja huipputason äänityksinä kaikkien saataville ja pitkälle tulevaisuuteen.

Helsingin kaupunginorkesterilla on toimintansa aikana ollut 13 ylikapellimestaria. Vuonna 2016 aloittaneen ylikapellimestari Susanna Mälkin johdolla orkesteri on kehittynyt kansainvälisesti yhä vaikuttavammaksi sinfoniaorkesteriksi, jonka tunnistettava sointi on tärkeä osa helsinkiläistä äänimaisemaa.

JUSTĖ JANULYTĖ

Apnea

Justė Janulytė (f. 1982) studerade komposition vid Litauens musik- och teaterakademi under ledning av bl.a. Osvaldas Balaskauskas. Senare deltog hon i bl.a. Luca Francesconis och Helena Tulvens mästarkurser. Hon slog igenom år 2004 med verket *White Music* som belönades i Litauens tonsättarförbunds kompositionstävlingss kammarmusikkategori. Senare har hon belönats i bl.a. Paris internationella tonsättarrostrum. År 2011 tilldelades hon Litauens kulturministeriums pris. År 2013 framfördes verket *Sandglasses* i Bryssel i samband med att Litauens period som EU:s ordförandeland avslutades. Janulytė arbetar som lärare vid Litauens musik- och teaterakademi.

Janulytės verk har framförts på flera internationella festivaler för ny musik och på bl.a. Ensemble Moderns, Estlands nationella manskörs och Wales nationalorkesters konserter. Hon har skrivit framförallt kammarmusik och verk för ensembler med homogent klingande instrument. Hennes musik präglas ofta av gradvisa transformationer i t.ex. klangfärg och artikulation. Musiken har en meditativ karaktär. Den föds som ur tomma intet, kommer stegvis allt närmare och försvinner sedan igen ur sikte.

Apnea för stråkorkester skrevs år 2021 på beställning av föreningen Musica femina münchen e.V.. Uruppförandet ägde rum på Münchens kammorkesters konsert i München den 16.6.2021 under ledning av Clemens Schuldt. Tonsättaren berättar att verket hänvisar till korona-pandemin, som har gett helt nya och djupa betydelser åt frågor som har att göra med människans andning och dess betydelse för vår överlevnad. I *Apnea* spelar musikerna i femton minuter utan att få pauser. Enligt Janulytė befinner sig både musikerna och lyssnarna på en "existentiell resa" så länge stycket varar.

ANATOLIJ LJADOV

Fragment de l'apocalypse op. 66

"Han kan sitt hantverk, det han säger är personligt, greppet är genuint poetiskt; han har humor, smak och begåvning. Och ändå ger han oss varje år högst tio notark musik." Kritiker V. Karatygins kommentar då tonsättaren Anatolij Ljadov (1855–1914) fyllde femtio säger allt. Ljadov var utan tvivel begåvad, men också loj och oföretagsam.

Han studerade piano och violin vid Petersburgs konservatorium, Han tog dessutom kompositionslektioner av Nikolaj Rimskij-Korsakov men var närvarande så sällan att han för två års tid blev avskedad från konservatoriet. Senare undervisade Ljadov bl.a. komposition och musikteori vid samma lärosäte. Hans mest kända elever var Sergej Prokofjev och Nikolaj Mjaskovskij.

Med tanke på att Ljadov tydligen aldrig hade brist på idéer blev hans produktion liten. Men han fann det svårt att arbeta långsiktigt, och därmed är det förståeligt att produktionens tyngdpunkt vilar på relativt korta, för antingen piano eller orkester komponerade miniatyrer. Nästan alla större verk förblev på idéstadiet.

Samma tröghet ledde enligt legenden till att Ljadov fördärvade sina chanser att vinna berömmelse utanför Ryssland. År 1909 bad Ryska baletten honom att skriva ett nytt verk. Projektet avancerade inte och balettbeställningen gick till en ung Igor Stravinsky. Hans karriär tog fart i och med *Eldfågeln*.

Orkesterstycket *Fragment de l'apocalypse* (1910-12, op. 66) är ett ypperligt exempel på Ljadovs fenomenala förmåga att skapa musik med en stark stämning. Stycket uruppfördes i Petersburg år 1912 under ledning av Aleksandr Siloti. Ljadov var missnöjd med musiken i styckets slut och övervägde att skriva om den. Han iddes aldrig göra det.

NIKOLAJ ROSLAVETS

Violinkonsert nr 1

Ännu på 1920-talet var Nikolaj Roslavets (1881-1944) en nästan lika känd tonsättare i sitt hemland Sovjetunionen som till exempel Prokofjev, Mjaskovskij och Sjostakovitj. Hans modernistiska tonspråk utgick från "syntetiska ackord", dvs. ackord som utvidgade den traditionella tonalitetens uttrycksmedel i helt nya riktningar. Roslavets arbetade som direktör för konservatoriet i Charkov. Han var dessutom musikredaktör och publicerade artiklar om bl.a. Schönberg.

Allt förändrades år 1929. Experiment var förbjudna, all konst måste vara lättfattlig och begriplig. Roslavets utlystes till en folkets fiende: hans musik fick inte framföras och han förvägrades medlemskap i Sovjetunionens tonsättarförbund. En tid arbetade han som dirigent och som avdelningschef på en musikteater, sedan tog han emot jobb var han fick dem. Efter Roslavets död konfiskerades alla manuskript som fanns i hans våning. Vissa försvann för alltid. Roslavets namn fick inte nämnas i sovjetiska musikencyklopedier. Man "glömde" var han hade begravts. Gravplatsen lokaliserades först år 1990.

Roslavets gjorde en långsam comeback till musikhistorien i samband med Sovjetunionens sönderfall. Flera av hans verk är dock alltjämt försvunna, bland dem vissa orkesterverk, den andra stråkkvartetten och två av fem violinsonater. Kvar finns bl.a. en kammarsymfoni, tre pianotrion, två cellosonater, flera pianokompositioner samt två violinkonserter.

I flera årtionden existerade den första violinkonserten (1925) endast i form av ett pianopartitur. Orkesterpartituret antogs ha blivit förstört, men det hittades i Moskva år 1989. Musiken är färgstark och personlig. Verket påminner på många sätt snarare om en komplex symfonisk dikt än om en traditionell solokonsert.

IGOR STRAVINSKY

Petrusjka (1947)

Igor Stravinskys (1882–1971) första succé var *Eldfågeln*, skriven för Sergej Djagilevs Ryska balett. Den framgångsrika premiären i Paris år 1910 ledde till att Djagilev smidde medan järnet var varmt. Han beställde en ny balett. Stravinsky började planera ett verk som senare blev *Våroffer*. Samtidigt arbetade han på ett verk för piano och orkester som inspirerats av idén om en docka som plötsligt vaknar till liv. Djagilev uppmanade Stravinsky att göra en balett på basen av ämnet. I samarbete med scenografen Alexandre Benois skapade tonsättaren ett scenario med dockan Petrusjka i huvudrollen.

Petrusjka hade premiär i Paris den 13.6.1911. Musiken, koreografin, iscensättningen och Vaslav Nijinsky i rollen som Petrusjka skapade sensation. Senare sammanställde Stravinsky två sviter med musik ur baletten: en för piano, en för orkester. År 1947 gjorde han en ny version av orkesterpartituret.

Vi är på ett nöjesfält i fastlagstid. Orkestern skildrar ett akustiskt sammelsurium: försäljare står vid sina stånd och hojtar, folket skrattar och för liv, positiven spelar, karusellen snurrar. En trollkarl kliver fram från en dockteater. Publiken beundrar hans tre raskt dansande dockor: Petrusjka, Ballerinan och Morianen.

I balettens andra scen hatar Petrusjka Trollkarlen och rasar mot sitt öde. Han är till på köpet olyckligt förälskad i Ballerinan som helt struntar i honom. I den tredje scenen dansar Morianen och Ballerinan såpass intimt tillsammans att Petrusjka blir svartsjuk. Morianen lägger märke till det och blir ursinnig.

Fastslagsfirandet fortsätter lika glatt och spralligt som hittills. Mitt i allt stöj hörs förskräckta utrop. Morianen jagar Petrusjka, får fast honom och dödar honom med ett svärd. Trollkarlen lugnar ner folket: ingen fara, ser ni, det är endast en docka. Men plötsligt hörs ett hånfullt skratt. Trollkarlen tittar upp och ser till sin fasa Petrusjkas spöke på dockteaterns tak.

---

www.helsinginkaupunginorkesteri.fi / helsinki.philharmonic@hel.fi

helsinkiphilharmonic

helsinkiphilharmonic

@HelsinkiPhil

HelsinkiPhilharmonic

OLARI ELTS

Olari Elts (f. 1971) från Estland blev ett välkänt namn i dirigentkretsar då han år 1999 vann första pris i Jorma Panula-dirigenttävlingen och året därpå första pris i Sibelius-dirigenttävlingen. Elts är den enda person som har tilldelats Sibelius-dirigenttävlingens huvudpris. Efter millennieskiftet har Elts arbetat som Lettlands nationella symfoniorkesters gästdirigent, Bretagnes orkesters konstnärliga rådgivare och Skottlands kammarorkesters och Estlands nationella symfoniorkesters första gästdirigent. Sedan år 2018 har han varit Kymi Sinfoniettas konstnärliga rådgivare.

Eltis är känd som en dirigent som lyfter fram vår tids musik. Hans inspelning av Erkki-Sven Tüürs åttonde symfoni belönades med Estlands Musikpris år 2019. Elts har gjort flera inspelningar av även ny finländsk musik. År 1993 grundade han NYJD Ensemble, ett kollektiv för ny musik. I sitt arbete med ensemblen har han favoriserat en innovativ programplanering. Elts har gästdirigerat Helsingfors stadsorkester flera gånger, senast våren-vintern 2020. Åren 2011-14 var han orkesterns första gästdirigent.

SIMONE LAMSMAS

Simone Lamsma från Nederländerna är en av de för tillfället internationellt mest kända violinisterna. Under de senaste åren har hon uppträtt som solist med bland annat New Yorks filharmoniker, Concertgebouw-orkestern samt San Franciscos, Detroit och Chicagos symfoniorkestrar. Lamsma gjorde sin solistdebut 14 år gammal. Tillsammans med Norra Nederländernas orkester framförde hon Paganinis första violinkonsert.

Lamsma inledde sina violinstudier 5 år gammal. 11 år gammal flyttade hon till London för att studera under ledning av Hu Kun. År 2019 blev hon vald till Fellow of The Royal Academy of Music. Det rör sig om ynnest som är förunnad endast 300 av musikakademiens elever åt gången.

I Lamsmas repertoar finns över 60 solokonsert. Nikolaj Roslavets utmanande första violinkonsert lärde hon känna först i våras. Lamsma lärde sig solostämman på endast 10 dagar då hon med kort varsel måste ersätta Alina Ibragimova som solist på Nederländska radions filharmonikers konsert. Konsertens dirigent var Olari Elts.

Lansmas instrument är en Stradivarius från år 1718. Violinen, känd som "Mlynarski", är lånad av en anonym mecenat.

HELSINGFORS STADSORKESTER

Då tonsättarna Martin Wegelius och Robert Kajanus sommaren 1882 grundade en orkester i Helsingfors var deras ambition att föra samman stadens bästa musiker och anlita musiker från utomlands. Helsingforsare skulle varje vecka erbjudas unika upplevelser då 36 musiker samlas för att framföra mästerverk av de stora tonsättarna.

Principen att föra samman högklassiga musiker för en regelbunden orkesterverksamhet förblir livskraftig än idag. Under sina nära 140 verksamhetsår har Helsingfors stadsorkester uruppfört majoriteten av Jean Sibelius symfoniska produktion under tonsättarens egen ledning. Orkestern fortsätter att framföra sin egen tids musik i form av beställningar av såväl internationella som inhemska tonsättare. 2019–2025 förverkligas *Helsingfors-variationer*, en serie i vilken man beställer verk av 12 moderna tonsättare. Seriens beställningsverk förenar vår tids tonspråk med musikverk med ett Helsingfors-tema som är komponerade före år 1945.

Helsingfors stadsorkester består för närvarande av 102 musiker och når årligen över 110 000 lyssnare. Den har fått en viktig position som ett av Helsingfors-bornas kulturkapital. Stadsorkesterns arbete berör även dem som av orsak eller annan inte kan komma till konserterna i Musikhuset. Förutom att göra internationella turnéer uppträder orkestern i varierande sammansättningar runtom Helsingfors, erbjuder barn och ungdom möjlighet att uppträda, och når via sitt mångsidiga publikarbete olika specialgrupper. Orkestern inbjuder nu för tredje gången en hel åldersgrupp – alla i Helsingfors år 2020 födda barn – att bli orkesterns fadderbarn. I verksamheten får fadderbarnen med familj avnjuta musik i sju års tid.

HKO Screen-sändningarna visas på internet och live på bl.a. centrumbiblioteket Ode. HKO Screen-sändningarna består av konserten samt intervjuer som ger bakgrundsinformation som för lyssnaren närmare det klingande musikverkets födelseprocess. Samarbetet med skivbolaget BIS innebär att orkesterns tolkningar är tillgängliga för alla, och långt in i framtiden, i form av inspelningar av hög kvalitet.

Under sin verksamhetstid har Helsingfors stadsorkester haft 13 chefsdirigenter. År 2016 inledde Susanna Mälkki sitt arbete som orkesterns chefsdirigent. Under hennes ledning har orkestern utvecklats till en internationellt allt mera aktiv symfoniorkester vars identifierbara klang utgör en viktig del av staden Helsingfors ljudlandskap.

www.helsingforsstadsorkester.fi

VISUAALINEN ALKUSOITTO

JENNI TOIKKA

Preludi Op. 28 nro 2

Preludi Op. 28 nro 2 on filmiteos, joka on saanut nimensä Chopinin tunnetun sävellyksen mukaan. Pitkän yhtenäisen oton aikana näemme kahden henkilön vuoroin soittavan pianoa ja vuoroin kuuntelevan. Kappale on molemmilla soittokerroilla sama – Preludi Op. 28 nro 2 – mutta esittäjän vaihtuessa vaihtuu samalla tulkinta kappaleesta ja se, kenen näkökulmasta kappaletta ja sen esittämistä tarkastellaan. Katkeamaton soitto ja leikkaamaton otto kiinnittävät tahollaan tapahtuman yhteen ajalliseen hetkeen, mutta kameran liikuessa ja henkilöiden paikkojen vaihtuessa aika yhtä lailla kerrostuu. Soittajasta tulee kuuntelija ja kuuntelijasta soittaja.

Chopinin Preludin käyttö teoksessa viittaa Visuaaliseen alkusoittoon sekä klassisen musiikin perinteeseen yhä uudestaan toisintaa ja tulkita klassikoita, mutta myös teoksen elokuvalliseen esikuvaan, Ingmar Bergmanin Syyssonaattiin (1978).

AVEK, AV-Arkki, Nykyaiteen museo Kiasma ja Helsingin kaupunginorkesteri tuovat kotimaista videotaidetta Musiikkitalon mediaseinälle.

Syyskauden aikana Pohjoismaiden suurimmalla digitaalisella näytöllä nähdään Jenni Toikan uusi videoteos juuri ennen alkamassa olevaa HKO:n konserttia.

ESITYSAJAT:

8.10. / 13.10. / 14.10. / 22.10. / 27.10. / 28.10.
10.11. / 11.11. / 19.11. / 24.11. / 25.11.
3.12. / 8.12. / 17.12. / 22.12.

18.30-18.40

JUSTĖ JANULYTĖ

Apnea

Justė Janulytė (b. 1982) comes from Lithuania and has won wide recognition for her music. She has had works performed at a number of international contemporary music festivals and teaches composition at the Lithuanian Academy of Music and Theatre. Her compositions are often based on, for example, the gradual variation of timbre and articulation and they tend to favour instruments with a similar sonority. By nature meditative, they emerge, as it were, out of nothing, slowly draw closer together and then vanish from sight once more.

Apnea for string orchestra was composed this year as a commission from Musica femina münchen e.V. and was premiered in Munich in June. The piece refers, says Janulytė, to the Covid pandemic that has given completely new, profound meaning to the act of breathing and its importance to human survival. The orchestra plays for fifteen minutes without a break, transporting both players and listeners on an existential journey.

ANATOLY LYADOV

From the Apocalypse

Anatoly Lyadov (1855–1914) was not a prolific composer, though he was never short of ideas. He seemed to have difficulty concentrating for long, so it is not surprising that most of his compositions were miniatures for piano or orchestra. He studied the piano and violin in St. Petersburg, took composition lessons from Rimsky-Korsakov, and even taught composition and theory himself, with Prokofiev and Myaskovsky among his pupils.

In 1909 the Ballets Russes in Paris commissioned him to compose a ballet, but when nothing was forthcoming, they turned to the young Stravinsky instead. *From the Apocalypse* (1910–1912) is a good example of Lyadov's phenomenal ability to create powerful music. It was premiered in St. Petersburg in 1912, but Lyadov was not satisfied with the end half and debated whether to rewrite it. He never did.

NIKOLAI ROSLAVETS

Violin Concerto No. 1

At home in the Soviet Union, Nikolai Roslavets (1881–1944) was still almost as famous as Prokofiev and Shostakovich in the 1920s. He liked experimenting with the idea of "synthetic chords" that pushed out the borders of tonality. But everything changed in 1929. The regime condemned experimental music and he was declared an

enemy of the people. He had to make a living as best he could, his name and manuscripts were obliterated from Russian music, and his grave was not located until 1990. A few of his works have, however, been found since the collapse of the Soviet Union, among them two violin concertos. For decades, *Violin Concerto No. 1* of 1925 existed only as a piano score, until the orchestral score was discovered in Moscow in 1989. A colourful, distinctive work, it is more akin to a complex symphonic poem than to a traditional solo concerto.

IGOR STRAVINSKY

Petrushka (1947)

The premiere in Paris in 1911 of the ballet *Petrushka* by Igor Stravinsky (1882–1971) was an absolute sensation in every way: music, choreography, staging and singing. He had composed it as a commission from the director of the Ballets Russes in Paris, Sergei Diaghilev, and based it on a piece for piano and orchestra he was already working on. He later arranged both piano and orchestral suites of the music and made a new version for orchestra in 1947.

Petrushka is a puppet who comes to life and the ballet is set in a Shrovetide Fair. Stall-holders are shouting their wares, people are laughing, someone is playing a barrel organ, and a merry-go-round can be heard. A magician begins his performance and the crowd cries out in delight at the three dancing puppets: Petrushka, a Ballerina and a Moor. Petrushka is hopelessly in love with the Ballerina, who cares not a bit for him. When the Moor and the Ballerina dance cheek-to-cheek, Petrushka flies into a jealous rage and gets into a fight with the Moor, who kills him with his scimitar. Maybe they are only puppets, but Petrushka's ghost is spotted on the roof.

OLARI ELTS

Olari Elts (b. 1971) comes from Estonia and first became famous in Finland on winning the International Sibelius Conductors' Competition in 2000. He began his tenure as Music Director and Chief Conductor of the Estonian National Symphony Orchestra in the 2020/21 season and has been Artistic Advisor of the Kymi Sinfonietta since 2018. Elts has made a name for himself as a conductor of new music and a champion of contemporary Baltic composers such as Erkki-Sven Tüür and Heino Eller, and he has also recorded a large volume of new works. With the NYVD Ensemble, a new music collective he founded in 1993, he has won great acclaim for his innovative programming. He has a close relationship with the Helsinki Philharmonic Orchestra, having guested with us many times and most recently last year, and he was our Principal Guest Conductor for the period 2011–2014.

SIMONE LAMSMA

Dutch violinist Simone Lamsma made her solo debut when she was only 14 and has since appeared with leading orchestras around the world. At age 11 she moved to London, and in 2019 was made a Fellow of the Royal Academy of Music in London; this is an honour limited to 300 former Academy students and awarded only to musicians who have distinguished themselves within the profession.

Despite having more than 60 concertos already in her repertoire, Simone did not get to know the extremely difficult Roslavets concerto until last spring, when she learnt it at top speed in order to step in for Alina Ibragimova, who had been obliged to cancel her appearance with the Dutch Radio Philharmonic Orchestra. The conductor then, too, was Olari Elts.

Simone plays the “Mlynarski” Stradivarius (1718), on generous loan to her by an anonymous benefactor.

THE HELSINKI PHILHARMONIC ORCHESTRA

Established by Martin Wegelius and Robert Kajanus in 1882, the Helsinki Philharmonic Orchestra is a band of 102 musicians annually performing to a total audience of over 110,000. It premiered most of the symphonic works by Jean Sibelius with the composer himself conducting, and continues its commitment to contemporary music by commissioning works by composers both Finnish and foreign.

The HPO also reaches people who cannot attend concerts at the Helsinki Music Centre: by making international tours, sending small ensembles out across the city, providing opportunities for young performers and, through its widerange education programme, making contact with special groups. Now, for the third time, it is inviting an entire age group – all the children born in Helsinki in 2020 – to enjoy music with their families over the next seven years.

HKO Screen -concerts and artist interviews streamed live and on demand bring music even close to listener. The orchestra's partnership with the BIS label further ensures that its performances will be available to all well into the future.

The Helsinki Philharmonic Orchestra has had 13 Chief Conductors. Its most recent, since 2016, is Susanna Mälkki.

www.helsinkiphilharmonicorchestra.fi

LISÄÄ MUSIIKKIENERGIAA

KE / ONS / WED

 13 / 10 / 2021

 19.00

TO / THU

 14 / 10 / 2021

 19.00

PROCESSIONS

Daniel Bjarnason

kapellimestari / dirigent / conductor

Juho Pohjonen

piano

Bacewicz – Bjarnason – Lutoslawski

PE / FRE / FRI

 22 / 10 / 2021

 19.00

OFFERTORIUM

Eva Ollikainen

kapellimestari / dirigent / conductor

Gidon Kremer

viulu / violin

Ustvolskaja – Gubaidulina – Sibelius

 TICKETMASTER: 9,50–46€

sis. käsittelykulun / inkl. serviceavgift / incl. processing fee

HUOM!

Marras- ja joulukuun konserttien lipunmyynti alkaa ke 13.10.

Aiemmat kausikorttivaraukset on siirretty keväälle 2022.

Kevätkauden kausikorttien myyntiaika on 9.-30.11.2021.

Kertaliput tulevat myyntiin 9.12. ja kenraaliharjoitusliput 10.12.

*Muutokset mahdollisia. / Det kan förekomma ändringar i programmet. /
The program is subject to change.*

Käsiohjelma / Programblad / Program

Teosesittelyt / Verkpresentationer / Programme Notes

Christian Holmqvist

Taiteilijaesittelyt / Artistpresentationer / Artist bios

Jaani Länsiö

Käännökset / Översättningar / Translations

Christian Holmqvist (ruotsi / svenska / Swedish)

Susan Sinisalo (englanti / engelska / English)

Ulkoasu / Design

Bond Creative Agency Oy

Taitto ja painatus

Grano Oy, Vantaa 2021

Oikeudet muutoksiin pidätetään. / Rätt till ändringar förbehålles. /
All rights reserved.

**I VIULU
I VIOLIN**

Pekka Kauppinen I
Jan Söderblom I
Satu Savioja II
Eija Hartikainen
Katariina Jämsä
Maiju Kauppinen
Kati Kuusava
Helmi Kuusi
Elina Lehto
Ilkka Lehtonen
Jani Lehtonen
Anna Malmivirta
Erkki Palola
Kalinka Pirinen
Petri Päivärinne
Elina Viitasaari

**II VIULU
II VIOLIN**

Anna-Leena Haikola 4
Kari Olamaa 4 *
Heini Eklund 6
Teija Kivinen 6
Teppo Ali-Mattila
Eva Ballaz
Matilda Haavisto
Linda Hedlund
Siiri Rasta
Krista Rosenberg
Heikki Tamminen
Osmo Vallbacka
Anna Husgafvel **
Terhi Ignatius **
Pia Sundroos **
Maija Wesslund **

**ALTTOVIULU
ALTVIOLIN
VIOLA**

Atte Kilpeläinen 4
Torsten Tiebout 4
Petteri Poijärvi 6
Lotta Poijärvi 6
Aulikki Haahti-Turunen
Tuomas Huttunen
Kaarina Ikonen
Tiila Kangas
Carmen Moggach
Markus Sallinen
Max Nyman **
Iiris Rannikko **
Olga Reskalenko **

**SELLO
CELLO**

Lauri Kankkunen I
Tuomas Ylinen I
Inkeri Eirola II
Senja Rummukainen II
Jaani Helander
Mathias Hortling
Veli-Matti Iljin
Jaakko Rajamäki
Ilmo Saaristo
Saara Särkimäki

**KONTRABASSO
KONTRABAS
DOUBLE-BASS**

Mikko Moilanen 4
Ville Väätäinen 4
Maria Krykov 6 *
Piotr Zimnik 6 **
Paul Aksman
Eero Ignatius
Tuomo Matero
Adrian Rigopoulos
Viktor Varga **

**HUILU
FLÖJT
FLUTE**

Niamh McKenna 4
Elina Raijas 5
Päivi Korhonen

**Pikkolo
Piccolo**

Jenny Villanen

OBOE

Hannu Perttilä 4
Jussi Jaatinen 5
Nils Röömussaar 5 *

**Englannintorvi
Cor Anglais**

Paula Malmivaara

**KLARINETTI
KLARINETT
CLARINET**

Osmo Linkola 4
Anna-Maija Korsimaa 5

**Es-klarinetti
E Flat Clarinet**

Petteri Kivioja

**Bassoklarineti
Bass Clarinet**

Heikki Nikula

**FAGOTTI
FAGOTT
BASSOON**

Markus Tuukkanen 4
Mikko-Pekka Svala 5

**Kontrafagotti
Contrabassoon**

Noora Van Dok
Erkki Suomalainen

**KÄYRÄTORVI
VALTHORN
HORN**

Ville Hiilivirta 4
Mika Paajanen 4
Sam Parkkonen 6
Miska Miettunen
Sakari Niemi
Joonas Seppelin

**TRUMPETTI
TRUMPET**

Pasi Pirinen 4
Thomas Bugnot 5
Mika Tuomisalo

**PASUUNA
BASUN
TROMBONE**

Valtteri Malmivirta 4*
Jussi Vuorinen 5*
Sakari Mäkimattila **

**Bassopasuuna
Bass Trombone**

Anu Fagerström

**TUUBA
TUBA**

Petri Keskitalo 4

**PATARUMMUT
TIMPANI**

Tomi Wikström 4
Mikael Sandström 5

**LYÖMÄSOITTIMET
SLAGINSTRUMENT
PERCUSSION**

Xavi Castelló Arándiga 4
Pasi Suomalainen 5

**HARPPU
HARPA
HARP**

Anni Kuusimäki 4
Minnaleena Jankko 5

**ORKESTERI-
JÄRJESTÄJÄT
ORKESTER-
INSPICIENTER
STAGE MANAGERS**

Mikko Aspinen
Matti Tähkävuori

I / II KONSERTTimestari /
KONSERTMÄSTARE / LEADER
SOOLOSELLISTI / SOLOCELLIST / PRINCIPAL CELLIST

4 ÄÄNENJOHTAJA / STÄMLEDARE / SECTION PRINCIPAL

5 VUOROTTELEVA ÄÄNENJOHTAJA /
ALTERNERANDE STÄMLEDARE /
ASSOCIATE PRINCIPAL

6 VARAÄÄNENJOHTAJA /
VICESTÄMLEDARE / SUB-PRINCIPAL

* VAKITUISEN SOITTAJAN TILAPÄINEN TEHTÄVÄ /
ORDINARIE MUSIKERS TILLFÄLLIGA UPPGIFT /
TEMPORARY POSITION, REGULAR PLAYER

** MÄÄRÄAIKAINEN KIINNITYS /
TIDSBUNDET ENGAGEMANG /
TEMPORARY PLAYER

OLARI ELTS

kapellimestari / dirigent / conductor

SIMONE LAMSMA

viulu / violin

Anatoli Ljadov (1855-1914)

Fragment de l'apocalypse op. 66 (1910 – 1912) 10'
From the Apocalypse

Nikolai Roslavets (1881-1944)

Viulukonsertto nro 1 (1925) 45'
Violinkonsert nr 1 / Violin Concerto No. 1

Allegretto grazioso

Adagio sostenuto

Allegro moderato; risolutow

---

väliaika / paus / interval 25 min

Justé Janulyté (1982-)

Apnea jousiorkesterille (2021) 15'
för stråkorkester / for string orchestra

Igor Stravinsky (1882-1971)

Petruška, sarja baletista (1947) (1911 – 1947) 32'
Petrusjka, svit ur balett / Petrushka, suite from ballet

- I Laskiainen / Fastlagsfest / The Shrovetide Fair
Venäläinen tanssi / Rysk dans / Dance russe
  - II Petruška / Petrusjka / Petrushka
  - III Mauri / Moren / The Blackamoor
Valssi / Vals / Valse
  - IV Laskiaismarkkinat / Fastlagsmarknad / The Shrovetide Fair
Imettäjien tanssi / Ammornas dans / Wet nurse's dance
Talonpoika ja karhu / Bonden och björnen / Peasant with bear
Mustalaiset ja kulkukauppias / Zigenarna och gårdfarihandlaren /
Gypsies and a rake vendor
Ajurien tanssi / Kuskarnas dans / Dance of the coachmen
Naamiot / Maskerna / Masqueraders
Maurin ja Petruškan tappelu / Morens och Petrusjkas slagsmål /
The scuffle: Blackamoor and Petrushka
Petruškan kuolema / Petrusjkas död / Death of Petrushka
Poliisi ja jonglööri / Polisen och jonglören / Police and the juggler
Petruškan haamu / Petrusjkas välnad / Apparition of Petrushka's double
-

**Konsertti päättyy n. klo 21.15 / Konserten avslutas ca kl 21.15 /
The concert ends at about 21.15**